

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. Utbildningsvetenskaplig kärna

Lärosäte: Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet **samhällskunskap**

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: **samhällskunskap och svenska**

Beskrivning

Läroarbetsutbildningen vid Högskolan i Jönköping (HJ) bedrivs sammanhållet vid Högskolan för lärande och kommunikation (HLK). Ämnesläroarbetsutbildningen med inriktning grundskolans årskurs 7-9 med huvudämne samhällskunskap ges med början höstterminen 2018. Inriktningen ges endast som tvåämneskombination med engelska, geografi, historia eller religionskunskap som andra ämne. Student 7-9 kommer att skriva två självständiga arbeten/examensarbeten i huvudämnet, ett på grundläggande nivå och ett på avancerad nivå. Arbetena ska ha en inriktning som ligger i linje med den kommande professionens behov.

Ämnesläroarbetsutbildningen med inriktning mot gymnasieskolan med huvudämnen samhällskunskap respektive svenska ges sedan 2011 respektive 2015. Förutom svenska och samhällskunskap kan studenten välja engelska, historia eller religionskunskap som sitt andraämne för gymnasiet emedan ämneskombinationen svenska och samhällskunskap endast kan läsas mot gymnasieskolan. Under utbildningen skriver studenten två självständiga arbeten på avancerad nivå, vardera omfattande 15 hp, det första arbetet skrivs i andra ämnet och det avslutande arbetet skrivs i huvudämnet.

Den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK), verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och ämnes- och ämnesdidaktiska studier uppfyller sammantaget examensordningen i sin helhet, inklusive mål som inte är direkt avhängiga preciserade ämnesområden, utan snarare tar plats som integrerade "strimor" i utbildningen (såsom kännedom om digitala lärprocesser, akademiskt skrivande, hantering av generiska kunskaper i vetenskapsteori och metod, hållbar utveckling, jämställdhet, likabehandling). Studierna växlar mellan UVK-kurser, VFU och ämnes-/ämnesdidaktiska studier. Avsikten med denna utformning av utbildningen är dels att möjliggöra progression inom respektive kunskapsområde, dels ge förutsättningar till växelverkan mellan områden. På detta sätt avser vi verka för studenternas möjligheter att integrera läroarbetsutbildningens olika delar till ett samlat och kumulativt lärande med sikte på att erövra en god professionsmedvetenhet som inkluderar både djupa ämneskunskaper såväl som praktiska, pedagogiska och verksamhetsnära färdigheter och förmågor.

Tabell I illustrerar utbildningsstrukturen för kohort Ht18 med planerad examen Vt22 (7-9) respektive Vt23 (Gy). För beskrivning av förändringar inom utbildningsstrukturen se avsnittet *Strukturella åtgärder*. Alla programkurser om 30 hp bär efterledet "för ämneslärare" vilket ej skrivs ut vid hänvisningar i brödtexten. Inom dessa kursblock återfinns delkurser av olika längd, vars namn och poängtal skrivs ut första gången de nämns.

Läroutbildningens första termin är i allt väsentligt gemensam för samtliga lärarprogram som erbjuds vid HLK. De tre första UVK-kurserna syftar till att skapa förutsättningar för en lärargemensam utbildningsvetenskaplig kunskapsbas. Detta präglar särskilt den första kursen, *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I* (15 hp), i vilken grundlärare- och ämneslärarstudenter samläser professionsgemensamt innehåll av grundläggande karaktär.

Tabell 1. Ämneslärarprogrammets struktur, kohort 2018.

Ämneslärarprogrammet - inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 (240 hp)		Ämneslärarprogrammet - inriktning mot arbete i gymnasieskolan (300 hp/330 hp)	
År 1	HT18	Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I (UVK) 15 hp	
	VT19	Lärande och utveckling för ämneslärare (UVK) 7,5 hp	
	HT19	Vetenskapliga perspektiv och metoder för ämneslärare (UVK) 7,5 hp	
År 2	VT19	Ämne 1 för ämneslärare 1-30 hp Samhällskunskap	
	HT19	Ämne 1 för ämneslärare 31-60 hp Samhällskunskap	
	VT20	Engelska	Ämne 2 för ämneslärare 1-30 hp Geografi Historia Religionsvetenskap
	HT20	Engelska	Ämne 2 för ämneslärare 31-60 hp Geografi Historia Religionsvetenskap
År 3	VT21	Verksamhetsförlagd utbildning II för ämneslärare 7,5 hp	
	HT21	Specialpedagogik för ämneslärare (UVK) 7,5 hp	
	VT21	Verksamhetsförlagd utbildning III för ämneslärare 7,5 hp	
	HT21	Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för ämneslärare (UVK) 7,5 hp	
År 4	HT21	Bedömning och betygsättning för ämneslärare (UVK) 7,5 hp A	
	VT21	Utvärdering och utveckling och verksamhetsförlagd utbildning IV för ämneslärare (UVK) 15 hp (A)	
	VT22	Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A)	
År 5	VT22	Ämne 1 för ämneslärare 61-90 hp (A) Samhällskunskap	
	HT22	Ämne 1 för ämneslärare 61-90 hp (A)	
	VT22	Engelska	Ämne 2 för ämneslärare 61-90 hp (A) Historia Religionsvetenskap
	HT22	Bedömning och betygsättning för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A)	
	VT23	Utvärdering och utveckling och verksamhetsförlagd utbildning IV för ämneslärare (UVK) 15 hp (A)	
År 5	HT23	Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A)	
	VT23	Engelska	Ämne 1 för ämneslärare 91-120 hp (A) Historia Religionsvetenskap Samhällskunskap Svenska

Färgmärkor

	Samläsning
	UVK
	VFU
	UVK och VFU

(A) Avancerad nivå

Vi anser att samläsningen är av betydelse för studenternas grundläggande förståelse för skolväsendets gemensamma angelägenheter såsom skolans uppdrag, organisation, styrning och verksamhet ur historiska och samtida perspektiv; skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna; skoljuridik; lärarens uppdrag; lärarprofessionalism; läroplansteori och didaktikens grundläggande frågor. Terminens efterföljande kurser, *Lärande och*

utveckling (7, 5 hp) och *Vetenskapliga perspektiv och metoder* (7, 5 hp), bygger vidare på en gemensam och grundläggande kunskapsbas. Samläsningen under terminen ger även förutsättningar för byten mellan inriktningar/program för de studenter som, särskilt i samband med den första VFU-perioden, upplever att de valt "fel" inriktning/program. Även om de avslutande kurserna har infärgning gentemot de specifika inriktningarna/programmen överensstämmer lärandemålen på ett sådant sätt att tillgodoräkningen/överflyttningar är möjliga efter den första terminen. På så sätt kan vi möjliggöra för studenten att efter påbörjade programstudier byta till en för den enskilde mer lämplig utbildning.

Ämneslärarutbildningen har i övrigt sina UVK-kurser förlagda till termin 6 och 7 (7-9) respektive 6 och 9 (Gy) (se tabell 1). Omkring en tredjedel av det sammantagna utrymmet för UVK ligger på avancerad nivå (*Specialpedagogik* 7,5 hp, *Bedömning och betygsättning*, 7,5 hp samt *Utveckling och utvärdering* 4,5 hp).

Den första VFU-perioden inträffar efter lärarutbildningens första fem veckor. Avsikten är att studenterna i ett tidigt skede ska få erfara yrkesverksamheten utifrån ett lärarperspektiv. HLK: s samlade erfarenheter talar för att VFU I är betydelsefull, dels för studenternas förutsättningar att tidigt kunna relatera högskoleförlagda och verksamhetsförlagda studier, dels som upplevelse för prövning av det egna yrkesvalet. Varje år förekommer fall där studenter, efter VFU I, önskar byta inriktning/program. I och med att samtliga lärarstudenter samläser den första tiden medger systemet byten utan besvärande konsekvens för den planerade studiegången. Våra erfarenheter pekar också på att ämneslärarstudenterna, vilka antagits efter genomgången antagningsprov, i stor utsträckning väljer att fortsätta sina studier eftersom de genom antagningsprovet visat lämplighet och beredvillighet för ämneslärarstudier.

Den andra och tredje VFU-perioden är kopplade till UVK-kurserna *Specialpedagogik* 7,5 hp och *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* 7,5 hp (se tabell 1). Den avslutande VFU-perioden, VFU IV, inramas strukturellt såväl som innehållsligt av UVK-kursen *Utvärdering och utveckling* 4,5 hp (se tabell 1). Den gemensamma nämnaren för VFU-kurserna är att högskoleförlagd undervisning (HFU) knyts samman med den kommande yrkesverksamheten. Studenten ska, både under handledning och självständigt, utveckla kompetens att svara för planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning. Särskild vikt läggs vid värdegrundsfrågor och studentens förmåga att med ett professionellt förhållningsätt kunna uppmärksamma och möta alla elevers olika behov vilket är en grundläggande förutsättning för framtida lärares möjlighet att verka för en högre måluppfyllelse i såväl grund- som gymnasieskola.

Ämnes- och ämnesdidaktiska studier inleds under programutbildningens andra termin när studenten läser sitt huvudämne. Studenten läser först 60 hp i sitt huvudämne under termin 2 och 3 och därefter läses det andra ämnet under termin 4 och 5. Vi har valt att ge studenterna gedigna ämneskunskaper tidigt i utbildningen eftersom det är ett önskemål från skolorna då det ger en större säkerhet under VFU.

Strukturella åtgärder – Internt kvalitetsarbete

Som ett led i vårt systematiska kvalitetsarbete genomlystes lärarutbildningen 2016 av en internt tillsatt projektgrupp. I den rapport som lades fram vid årsskiftet 2016/2017 presenterades ett antal utvecklingsområden. Bland annat framkom en mindre obalans mellan innehållet i UVK och lärosätets fördelning av hp till UVK. Detta föranledde en förändring av kursinnehåll i *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund* 10,5 hp vilken ansågs ha blivit väsentligt förändrad genom å ena sidan exkludering av innehåll som bedömdes ligga utanför kursens ansvarsområde, å andra sidan inkludering av läroplansteori i kombination med ökat utrymme för lärarprofessionalism, didaktik och skolans värdegrund. Därtill ansågs inte kursmålen och innehållet i den dittillsvarande kursen *Hållbarhet i en mångkulturell värld* 7,5 hp ha tillräckligt fokus på UVK-mål. Detta resulterade i en ny UVK-kurs *Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle* 7,5 hp. I den nya kursen följs områdena lärarprofessionalism, didaktik och läroplansteori upp från *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund*, samtidigt som områdena återkopplas och examineras i *Utvärdering och utveckling* (termin 7, 7-9; termin 9, Gy). På detta sätt har vi vidtagit åtgärder för säkerställande av att examensordningens mål uppfylls samtidigt som vi genom dessa åtgärder förstärker professionslinjer inom UVK-området. Ändringen implementeras ht 18.

Utifrån inkomna synpunkter från lärare, studenter samt nya direktiv sker en fortlöpande revidering av programmets kursplaner och kursinnehåll. Arbetet leder förhoppningsvis till högre säkerställande av att examensordningens förväntningar uppfylls samtidigt som försök görs att skapa förstärkta progressionslinjer inom UVK och ämnesteorin. Förberedelser pågår för att sammanfoga *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* 7,5 hp med *Specialpedagogik* 7,5 hp till en kurs på 15 hp som löper parallellt med VFU II och III under hela terminen. Då möjliggörs en koppling mellan UVK och VFU på ett mer ändamålsenligt sätt och studenten kan få en djupare förståelse för vad det innebär att ta ansvar för en inkluderande undervisning.

Andra viktiga förändringar under de två senaste åren är:

- Examensmålen med inriktning mot UVK har analyserats vilket medfört att målen genomgående har förtydligats i kurser med UVK-innehåll. Ett exempel är kursen *Hållbarhet i en mångkulturell värld* 7,5 hp vilken gavs på engelska med titel *Sustainability in a Multicultural World* 7,5 hp. Kursen kommer att ersättas av *Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle* 7,5 hp och ges på svenska från och med ht 18.
- Programutveckling: I syfte att ge alla kursplaner enhetliga skrivningar samt progression i förkunskapskraven reviderades 2017 programmets kurser avseende titel, förkunskapskrav samt grundvärden såsom utbildningsområde, ämnesgrupp, fördjupning och huvudområde.
- Programansvarig: I syfte att stärka ledningsstrukturen i programmet tillsattes en programansvarig 2017. Behovet av programansvarig var ett resultat av den interna gruppens arbete 2016.
- Antagningsprov: HLK deltog 2016 i försöket med lämplighetsprov för förskollärare och ämneslärare. Vi ansåg att detta föll väl ut och utvecklade provet till ett antagningsprov för ämneslärare vilket genomförts vid antagningarna 2017 och 2018 och antagningsprovet kommer även att genomföras vid nästa antagningsomgång. Analysen av antagningsprovet visar att antagna studenter har högre motivation till studierna samtidigt som avhoppet har minskat med nära 50 %.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I den senaste antagningen ht 18 antogs till inriktning svenska 10 studenter och till samhällskunskap 14 studenter, varav 5 till inriktning 7-9. Inriktning 7-9 ges endast i samhällskunskap och har varit vilande sedan 2012.

Lärare

Sammansättningen av lärargruppen bedöms som väl avvägd beträffande vetenskaplig, konstnärlig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens. Totalt uppgår lärarresursen för hela programmet med de i självvärderingen berörda ämnesområdena till ca 4,2 heltidsekvivalenter enligt den fördelning som visas i bifogad personallista. I syfte att stimulera medarbetarnas professionella utveckling sker tidvis viss växling inom ramen för de kurslag som genomför undervisningen i utbildningen. En alltför stor kontinuitet riskerar att stagnera ämnesutvecklingen liksom den personliga karriärutvecklingen, varför viss rörlighet i

bemanning uppmanas. Uppföljning sker årligen när tjänstefördelningen görs. Ämneskompetensen säkras genom att ämnesanknutna delkurser bemannas med ämneskompetenta lärare.

Rekrytering av personal

Vid nyrekrytering finns sedan 2018 en reviderad anställningsordning som formulerar krav som ställs på respektive lärarkategori, på deras arbetsuppgifter samt hur rekryteringsprocessen ska vara utformad. Rekryteringsprocessen initieras genom att ett behov identifieras vid den årliga genomgången av den strategiska kompetensförsörjningsplanen och resulterar i att en rekryteringsgrupp ansvarig för rekryteringsprocessen formeras. Vid rekrytering av lärare läggs vid upprättandet av kravprofilen vikt vid såväl forskning som professionserfarenhet. Vidare sker vid rekryteringen en bedömning av de sökandes potential att bidra till de forskningsmiljöer som har anknytning till programutbildningen.

Personalens introduktion till arbetsplatsen och arbetsuppgifterna

Vid HJ erbjuds samtliga nyanställda en formaliserad introduktionsprocess som involverar HR-avdelningen och rekryterande chefer. Processen består av ett antal steg som sträcker sig från en individuell vägledning av närmaste chef om den nyanställdes arbetsplats och de detaljregleringar som styr dennes arbetsuppgifter, via en fackhögskoleintern utbildning där den nyanställda får träffa representanter för fackhögskolans ledningsgrupp, till två högskoleövergripande utbildningar anordnade och arrangerade av HR-avdelningen. Dessa senare utbildningar introducerar den nyanställda i bland annat övergripande frågor om ledning, styrning, planering och administrativa stödfunktioner. I allmänhet sker också mer informella introduktioner av nyanställda i olika kollegiala organ som ämnesgrupper och lärarlag.

Kompetensutveckling

För forskande personal erbjuds vid nyanställning intern forskningstid, ofta tidsbegränsad till två år och 20 % av heltid, varefter prövning av prestationer görs. När en forskare är etablerad finns därefter möjlighet att ta del av den forskningstid som administreras inom forskningsmiljöerna och som fördelas dels på potentialen och kvaliteten i interna ansökningar, dels i de prestationer forskaren gjort under en viss tidsperiod. För samtliga medarbetare avsätts i tjänsten kompetensutvecklingstid baserad på anställningens omfattning och på andelen undervisning i anställningen. Maximalt kan dessa baskompetensmedel uppgå till 10 % vid heltidsanställning. Vid särskilda strategiska satsningar t. ex. för att höja en anställds formella kompetens kan strategiska kompetensutvecklingsmedel utgå. Baskompetensen och den strategiska kompetensutvecklingen planeras och följs upp av närmaste chef i samband med medarbetarsamtal och vid årsavstämning av genomförda arbetsuppgifter. Verksamhetens behov styr kompetensutvecklingen och den kan bland annat innebära kompletterande ämneskunskaper, ämnesdidaktik, didaktik och andra utbildningsvetenskapliga fält med direkt bäring på lärarens samtida och framtida undervisningsuppdrag. Den kan också innebära att medarbetaren ges möjlighet att delta i konferenser, nätverksträffar, symposier och samverkansstillfällen. Medarbetaren kan vid behov ansöka om medel för kostnader förknippade med den egna kompetensutvecklingen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Avseende personal råder det ingen specifik skillnad beträffande respektive inriktning. Dock tas vid bemanning av de ämnesdidaktiska inslagen hänsyn till relevant yrkeserfarenhet.

Specifikt för gymnasieskolan

Avseende personal råder det ingen specifik skillnad beträffande respektive inriktning. Dock tas vid bemanning av de ämnesdidaktiska inslagen hänsyn till relevant yrkeserfarenhet.

Analys och utvecklingsområden

Utifrån strategiska kompetensförsörjningsplaner säkerställs att rätt lärarkompetens finns för att studenten ska nå examensmålen. Det innebär att HLK arbetar långsiktigt, strukturerat och målmedvetet med insatser för att kunna rekrytera och introducera nya medarbetare. Samtidigt gör vi särskilt prioriterade satsningar för att öka kompetensen hos den interna personalen. Till exempel har medel avsatts för doktorandutbildning för två adjunkter och licentiatstudier för två adjunkter som undervisar på programmet. Programmet kan även tillföras aktuella yrkeserfarenheter genom att använda yrkesverksam

och kompetent personal. Vid lärosätet finns stora utmaningar med att rekrytera och behålla lärare och forskare, särskilt inom områden med få forskarutbildade. Detta innebär att vi inom dessa fält måste konkurrera med större lärosäten som ibland kan erbjuda attraktivare arbetsförhållanden. För att öka vår attraktivitet kommer vi att under nästa år utveckla kompletta akademiska miljöer, där forskning, utbildning och samverkan samordnas i högre utsträckning än idag och där delaktigheten för den enskilde läraren successivt kommer att öka inom samtliga våra uppdragsområden.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

HLK: s organisering av ämneslärarutbildningen innebär att studenten får möta ett antal lärare i flera olika sammanhang på både grundläggande och avancerad nivå som inom UVK, VFU, ämnesteorin och ämnesdidaktik. Vi bedömer att denna struktur kan motverka risken att ämneslärarprogrammet uppfattas som en spretig samling kurser från olika kunskapsområden. Vi ser lärarna som nyckeln i sammanförandet av kurser till stöd för studentens kumulativa lärande. Ett exempel är kurserna i *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* 7,5 hp samt *Specialpedagogik* 7,5 hp som i stort sett bemannas av samma personal.

Lärarutbildningens forskningsbaserings utgångspunkt i två av fackhögskolans forskningsmiljöer: *Praktiknära utbildningsforskning* (PUF) och *Lärande praktiker i och utanför skolan* (LPS). Tabell 2 visar forskningsmiljöerna och de underordnade forskningsgrupperna. Efter tabellen beskrivs de grupper som har relation till och riktning mot ämneslärarprogrammet.

Tabell 2. Forskningsmiljöer på HLK samt deras forskargrupper

Praktiknära utbildningsforskning (PUF)	Lärande praktiker i och utanför skolan (LPS)
Kunskapskulturer och undervisningspraktiker (KKUP)	Communication, Culture, Diversity (CCD@JU)
Matematikdidaktiskforskning (MER@JU)	Plats, Identitet och Lärande (PIL)
Förskolepedagogisk-didaktisk forskning (FPDF)	Sustainability Education Research (SER)

Praktiknära utbildningsforskning (PUF)

PUF bedriver forskning som har tydlig relevans för lärarens yrkespraktik. Miljön verkar för hållbar samverkan mellan forskning och utbildning genom regionala, nationella och internationella nätverk. Gemensamt för forskningen är att den utgår från frågor som olika aktörer inom utbildningssystemet ställer i sin yrkesutövning. Forskningsmiljön är organiserad i tre forskargrupper varav *Kunskapskulturer och undervisningspraktiker* (KKUP) är av betydelse för programmet. KKUP har som övergripande inriktning att bedriva forskning med tydlig relevans för lärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna och lärarprofessionens kärnfrågor: kunskap, lärande, undervisning och bedömning i olika sammanhang.

Lärande praktiker i och utanför skolan (LPS)

Forskningsmiljön LPS syftar till att skapa en övergripande mötesplats där samhället, lärarutbildning och forskare gemensamt kan bidra till att förbättra livsmöjligheter, elevers och lärares lärande i utbildning samt ökad delaktighet för alla i samhället. Det är en tvärvetenskaplig miljö som undersöker mångfald, hållbar utveckling samt kommunikation och språk. Forskningen hämtar i huvudsak data från

lärandepraktiker men även inom samhället i övrigt. LPS är indelad i tre forskargrupper: *Communication, Culture, Diversity* (CCD@JU); *Plats, Identitet och Lärande* (PIL); *Sustainability Education Research* (SER).

Communication, Culture and Diversity @JU (CCD@JU) forskning behandlar främst lärande, kommunikation, kultur och mångfald utifrån två starkt överlappande forskningsteman, relaterade till såväl pedagogisk och specialpedagogisk som didaktisk verksamhet, såsom inkludering och delaktighet samt språk och litteratur. Huvudfokus är att studera processer inom och utanför utbildningsinstitutioner relaterade till dessa teman. Exempel på processer är socialisation, undervisning, lärande och identitetsutveckling.

Plats, Identitet och Lärande (PIL) sätter specifika platser i centrum i syfte att undersöka vilken roll dessa spelar för människornas identitet och/eller lärande. Ansatsen är tvärvetenskaplig. I forskningstemat ingår i nuläget ämnesdidaktiker, sociologer, kulturgeografer, samhällsvetare, freds- och konfliktforskare, historiker samt religionsvetare. Öppenhet finns även mot andra fält och discipliner. *Sustainability, Education Research* (SER) sammanför forskningsprojekt med tyngdpunkt på de internationellt väletablerade forskningsfälten *Education for Sustainable Development* (ESD) samt *Science Education* inom tema hållbar utveckling. Inom temat ryms studier av formellt, informellt och icke-formellt lärande från förskola till vuxen ålder. Forskningsteamet arbetar över disciplingränserna, tillsammans med aktörer utanför akademien och med en pluralitet av kunskapstraditioner och forskningsmetoder.

Forskningsbaserad undervisning

De enskilda forskargruppernas relation till ämneslärarprogrammets kurser visas i tabell 3. Där framgår att det framförallt är forskning relaterat till *KKUP* och *CCD@JU* som genomsyrar programmet men även andra forskningsmiljöer bidrar till utbildningens kvalitet och utformning. Lärarna förmedlar sina resultat, forskningserfarenheter samt egen litteratur i syfte att vetenskapligt basera undervisningen. Ytterligare sätt är att låta olika forskningsmetoder vägleda och få genomslag i design av uppgifter och examinationer. Dessutom ingår olika typer av vetenskapliga texter i kurserna i syfte att studenten ska bli van vid att läsa och ta del av forskningsstudier men också att utveckla förståelse för vetenskapligt och kritiskt tänkande. Vi arbetar med att utveckla en utbildningspraktik där undervisning och forskning integreras och där studenten ses som potentiell bidragare till vetenskaplig forskning, till exempel genom olika typer av datakonstruktion som observationer och intervjuer vilka produceras i olika uppgifter.

Tabell 3. Forskningsgruppernas relation till ämneslärarprogrammets kurser

Kurs/kurser/ämnesområden	Forskargrupp
UVK	
Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund	KKUP; CCD@JU
Lärande och utveckling för ämneslärare	KKUP; CCD@JU
Vetenskapliga perspektiv och metoder för ämneslärare	KKUP
Specialpedagogik för ämneslärare	CCD@JU
Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för ämneslärare	CCD@JU
Bedömning och betygsättning för ämneslärare	KKUP
Utvärdering och utveckling för ämneslärare	KKUP
Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare	CCD@JU
VFU	
Verksamhetsförlagd utbildning för ämneslärare	KKUP, CCD@JU
Ämnes/Ämnesdidaktiska studier	
Samhällskunskap	CCD@JU
Svenska	CCD@JU

Lärarna är aktiva deltagare i nationella och internationella nätverk och har bred och djup kunskap om aktuell ämnesdidaktisk forskning vilket bidrar till att utbildningen belyser olika teoretiska och pedagogiska perspektiv på kunskapsinnehållet i de olika kurserna. Studenten inbjuds även till föreläsningar eller

seminarier med internationella gästföreläsare under sin studietid både i kurs och i icke schemalagda seminarier. Utöver utvecklingsarbete för ökad samverkan mellan forskning och utbildning bedrivs även arbete för förstärkt samverkan mellan högskoleförlagd och verksamhetsförlagd utbildning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Avseende relationen forskning och utbildning råder det ingen specifik skillnad beträffande respektive inriktning.

Specifikt för gymnasieskolan

Avseende relationen forskning och utbildning råder det ingen specifik skillnad beträffande respektive inriktning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

Bedömningsgrund utformning, genomförande och resultat

Följande text och programmatris (Tabell 4) ger en översiktlig bild av utbildningens utformning, genomförande och examination i förhållande till föreliggande examensmål. Denna inledning ska ses som en redogörelse för vårt genomgripande system för att säkerställa måluppfyllelse för utbildningens samtliga examensmål, inte enbart de utvalda examensmålen.

En översikt över de utvalda examensmålen i förhållande till programmets kurser samt progressionsmatris ges i tabell 4. Progressionsmatrisen illustrerar att examensmålen bryts ner till lärandemål i specifika programkurser. På grundläggande nivå (1) introduceras examensmålet eller delar av det och det ges en introduktion av teorier och begrepp som kopplar till målet. Efterföljande kurser bygger på tidigare moment och här sker en bearbetning av teorier och metoder på fördjupande nivå av målet (2). Slutlig examinering (3) sker efter ytterligare fördjupning, ofta sammanfaller det i kurser som ges i slutet av utbildningen, till exempel examensarbetet eller den sista VFU-perioden. Exempel på introduktion, behandling och slutexamination av examensmålen i olika kurser ges under respektive examensmål. I varje kursplan finns en litteraturlista med obligatorisk kurslitteratur, all litteratur ingår i examinationerna oavsett om den har behandlats i kursen eller ej. Vi eftersträvar att det ska ingå litteratur på engelska eller nordiskt språk och vetenskapliga artiklar eller avhandlingar i alla kurser. Varje kurs företräds av en kursansvarig lärare respektive examinator. Lärarna som undervisar på kursen bildar ett kurslag som under ledning av kursansvarig planerar kursens genomförande utifrån kursplanens lärandemål, innehåll, undervisningsformer, examinationsformer, bedömningskriterier och betygsättning. Den enskilda kursens upplägg förtydligas i en fördjupande studieguide som presenteras vid kursstart. Studieguiden innehåller

schema, lärandemål, examinationsmoment, bedömningskriterier, betygsättning och all annan information som är väsentlig för studentens förutsättning att tillägna sig kursen och nå lärandemålen. Examinationerna speglar kursinnehållet som är kopplat till lärandemålen och varje lärandemål examineras enligt bedömningskriterier. Individuella skriftliga examinationer bedöms oftast med U/G/VG medan gruppredovisningar ofta bedöms med U/G.

Andelen schemalagd lärarledd tid varierar från 15-20 timmar i vissa kurser till 1-2 timmar per vecka i examensarbetet, även tid för självstudier och studiegruppsarbete finns i många kurser inlagt i schemat. Föreläsningarna är inte obligatoriska och fungerar som ett komplement och fördjupning till kurslitteraturen. I de kurser där det ingår att studenterna ska skriva och lämna in en större rapport är tid avsatt för detta arbete i schemat.

Tabell 4. Programstruktur Ämneslärarprogrammet 2018 samt säkring av de utvalda och behandlade examensmålen.

	T1		T2	T3	T6		T7	T9		T10										
	UVK/VFU	Ämne 1	Ämne 1	Ämne 1	UVK/VFU	Ämne 1	UVK/VFU	Ämne 1	Ämne 1											
<p>Ämneslärarprogrammet svenska och samhällskunskap, gymnasiet programstruktur 2018.</p> <p>Samläsning med 7-9 görs under T1-T6.</p> <p>Samhällskunskap 7-9 samläser med gymnasiet T1-T6. Därefter byter T7 plats med T9 och ingen samläsning sker den sista terminen.</p>	<i>Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund 10,5 hp</i>	<i>VFU I: 4,5 hp</i>	<i>Lärande och utveckling för ämneslärare (UVK) 7,5 hp</i>	<i>Vetenskapliga perspektiv och metoder (UVK) 7,5 hp</i>	<i>Samhällskunskap 1-30 hp</i>	<i>Svenska 1-30 hp</i>	<i>Samhällskunskap 31-60 hp</i>	<i>Svenska 31-60 hp</i>	<i>VFU II 7,5 hp</i>	<i>Specialpedagogik för ämneslärare (UVK) 7,5 hp</i>	<i>VFU III 7,5 hp</i>	<i>Sociala relationer, konfliktanströmning och ledarskap för ämneslärare (UVK) 7,5 hp</i>	<i>Samhällskunskap 61-90 hp</i>	<i>Svenska 61-90 hp</i>	<i>Bedömning och betygsättning (UVK) 7,5 hp</i>	<i>Utvärdering och utveckling (UVK) 4,5 hp</i>	<i>VFU IV 10,5 hp</i>	<i>Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare (UVK) 7,5 hp</i>	<i>Samhällskunskap 91-120 hp</i>	<i>Svenska 91-120 hp</i>
Kunskap och förståelse																				
1: visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunskande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete,				1	1	1	1						2	2					2	2
2: visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	1	1	1	1	1	2	2						2	2	2	2	2	2	3	3
Färdighet och förmåga																				
3: visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,	1			1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
4: visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser				1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3		3			
5: visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling		1		1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3				
Värderingsförmåga och förhållningssätt																				
6: visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	2		3	3	3					

Undervisningsformer och examinationsformer blandas och varierar både inom och mellan kurser för att främja studentens lärande och aktiva deltagande. Variationen är avsiktlig i syfte att studenten ska erfara olika typer av lärandeaktiviteter, examinationer och bedömningar men också för att främja studenters olika lärstilar och möjlighet att vara aktivt deltagande i kurserna. Examinationerna formas utifrån innehåll i kursplaner och kursplanemål och varje examinationsmoment erbjuds tre gånger inom varje kurstillfälle. Vissa examinationer kan bestå av två delar exempelvis en skriftlig del som även examineras muntligt. Examinationsformerna växlar från individuell skriftlig tentamen, olika typer av seminarium, drama, rollspel, workshops, enskilda och/eller gruppvis skriftliga och muntliga redovisningar till examination av det självständiga arbetet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Programmet innehåller ett relativt stort inslag av rapport- och mindre uppsatsskrivande där studenten får möjlighet att utveckla förmågan att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom tidsramar. Examinationerna beskrivs exempelvis som individuella inlämningsuppgifter och uppsatser. Studenten deltar i seminarier där vetenskapliga texter diskuteras, i workshops där datamaterial analyseras och resultat formuleras. Vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder introduceras under termin ett. Fokus ligger då på att möjliggöra såväl som säkerställa att studenten i ett tidigt skede kan anta ett, i grundläggande mening akademiskt förhållnings- och uttryckssätt samt förståelse av de principer som ligger till grund för professionens uppbyggnad och kontinuerliga kunskapsutveckling. Utbildningens första kurs *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I* (15 hp) är utformad så att studenten efter den integrerade VFU-perioden förväntas kunna "visa förståelse för den vetenskapliga grund och beprövade erfarenhet som verksamheten vilar på". Under VFU-perioden ska studenten observera och beskriva VFU-handledarens yrkesverksamhet i en tankekarta samt reflektera över VFU-perioden. Reflektionen redovisas skriftligt och ska innehålla konkreta erfarenheter, sammanfattning av yrkesrollens centrala uppgifter samt avslutande reflektion över studentens erfarenheter, reaktioner och utvecklingsbehov. De påföljande kurserna *Lärande och utveckling* (7,5 hp) och *Vetenskapliga perspektiv och metoder* (7,5 hp) behandlar grundläggande kunskapsbegrepp, olika vetenskapsteoretiska inriktningar, centrala forskningsmetoder inom utbildningsvetenskap, skillnaden mellan vetenskap och vetenskapsteori, vetenskapliga perspektiv i teori och praktik, kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, betydelsen av ett vetenskapligt förhållningssätt i läraryrket, källkritik samt digitalisering och kunskapsbildning. Under kurserna reflekterar studenten över betydelsen av ett vetenskapligt förhållningssätt utifrån olika perspektiv i undervisning, ur

samhällsperspektiv, utifrån den kommande yrkesrollen som lärare och i sina lärarstudier. Centrala lärandemål i *Vetenskapliga perspektiv och metoder* är bland annat att studenten ska kunna "visa förståelse för centrala vetenskapsteoretiska inriktningar", "visa kunskap i hur vetenskapsteoretiska antaganden kommer till uttryck i handling i såväl forskning som i den pedagogiska praktiken" samt "kunna redogöra för några centrala forskningsmetoder". Kursen examineras delvis genom en parvis skriven fiktiv forskningsdesign om hur en tänkt vetenskaplig studie kan läggas upp. I forskningsdesignen ska studenterna beskriva hur något undervisningsmoment skulle kunna undersökas i skolan, varför det är viktigt och vilken insamlingsmetod som är lämplig att använda. Uppgiften redovisas i ett seminarium och bedöms utifrån hur väl studenten beskriver studiens betydelse, syfte, frågeställningar samt utvald metod.

Innehållet för examensmålet fördjupas ytterligare i *Bedömning och betygsättning* (7,5 hp) där begreppen validitet och reliabilitet behandlas. Begreppen är vetenskapsteoretiska men i kursens professionsorienterade perspektiv kontextualiseras de till frågeställningar om pedagogiska bedömningar. Målet examineras genom seminarium där studenter parvis redovisar en vetenskaplig artikel. Vid läsning av artikeln och vid seminariet utgår studenterna utifrån problematiserade frågeställningar såsom: Vilket är grundproblemet som artikeln vill diskutera? Vilket/vilka teoretiska perspektiv ligger till grund för artikeln?; Vilka slutsatser drar författaren?; Hur förhåller ni er till dessa slutsatser?. Bedömning sker bland annat utifrån hur väl studenten kan diskutera det vetenskapliga innehållet, hur det kan kopplas till den egna kunskapssynen och den professionella lärarrollen samt förmågan att redogöra för bakomliggande teorier.

Examensmålet examineras slutligen i och med att studenten enskilt skriver två självständiga arbeten/examensarbete. I arbetena ska studenten använda sig av all tillägnad kunskap under utbildningen och därmed ska arbetet utgöra en sammanfattande del av utbildningen. De resultat som uppnåtts i förhållande till examensmålen och lärandemålen kan bedömas på olika sätt där ett sätt är att se till kvalitén på examensarbeten. Studenten ges utrymme att visa på vilket sätt ämnesteoretiska-, UVK- och VFU- kunskaper, kunskaper om områdets vetenskapliga grund, tillämpliga metoder inom området har tillägnats samt i vilken grad någon del av området har fördjupats. Ämnesvalet ger även en bild av i vilken grad studenten är medveten om aktuell forskning inom verksamhetsområdet. Examensarbetena examineras utifrån kursplanens lärandemål samt en helhetsbedömning av arbetet. Varje lärandemål har egna bedömningskriterier vilka bedöms med U/G/VG och arbetet bedöms utifrån kriterier baserade på kursens lärandemål. Det ingår även att studenten ska opponera på ett annat arbete.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Förutom vissa skillnader vad gäller kursernas ordning i utbildningen struktur finns i detta avseende inga skillnader vad gäller målformuleringar och examinationsformer mellan de två inriktningarna.

Specifikt för gymnasieskolan

Förutom vissa skillnader vad gäller kursernas ordning i utbildningens struktur finns i detta avseende inga skillnader vad gäller målformuleringar och examinationsformer mellan de två inriktningarna.

Utvecklingsområden

Det ligger en fortsatt utmaning i att lyckas utforma undervisningen för studentens kunskap om kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder på ett sådant sätt att den vetenskapliga skolningen uppfattas som betydelsefull för den kommande yrkesutövningen. I denna utmaning tror vi att en ökad förståelse av vetenskapens betydelse för lärarens ämnesdidaktiska arbete i hög grad är beroende av lärarutbildarnas förmåga att samstämmigt kommunicera ett sådant budskap. Forskningsmiljöerna *Praktiknära utbildningsforskning* och *CCD@JU* arbetar för ett vidareutvecklat fokus på praktiknära forskningsansatser, vilket ger utbildningsledningen förbättrade förutsättningar att successivt lyfta praktikorienterade former av kvalitativa och kvantitativa metoder i ämnesläroprogrammet. Dessutom betonas relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i syfte att bidra till ökad förståelse för betydelse och tillämpbarhet i den kommande yrkesverksamheten.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Enligt lärandemålen för kurserna *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* och *Specialpedagogik* ska studenten efter genomgångna kurser dels kunna "kritiskt diskutera och värdera den egna pedagogiska ledarförmågan, samt sitt eget och andras förhållningssätt och bemötande i mötet med såväl elever som vuxna" dels "kritiskt [kunna] reflektera över egna och andras värderingar, förhållningssätt och bemötande av elever i behov av särskilt stöd". Innehållet i båda kurserna karaktäriseras av processer, där studenten återkommande utmanas i sina värderingar och sin förmåga till perspektivtagande. De uppmanas bland annat att skriva loggbok för att synliggöra sin egen lärandeprocess. I undervisningen konfronteras studentens värderingar med exempelvis gästföreläsares "inifrånperspektiv", när det gäller funktionsnedsättningar. I dramaövningar och olika workshops analyseras konfliktsituationer, verbal och icke-verbal kommunikation och innebörden av ett pedagogiskt ledarskap diskuteras. Studenten ska också utifrån vetenskapliga artiklar, muntligt presentera och diskutera olika forskningsresultat. Verksamma aktörer inom elevhälsan, liksom barn- och ungdomspsykiatrien bidrar med sina specifika kunskaper och erfarenheter i undervisningsmoment, vilket förstärker kopplingen mellan teori och praktik. Innehållet examineras genom muntliga och/eller skriftliga uppgifter. Fallbeskrivningar respektive genomförda lärarintervjuer utgör grunden för de skriftliga uppgifterna där studenten ska knyta resultatet från "fältet" till teoretiska resonemang. Det ställs i båda kurserna krav på det akademiska skrivandet, språklig utformning såväl som referenshantering.

Under utbildningen skrivs två självständiga arbeten om vardera 15 hp i syfte att förbereda studenten för att bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrket och inom skolämnet. Detta beskrivs utförligare i del 2 för respektive ämne. För svenska och samhällskunskap innebär denna modell att merparten av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska vara genomgångna inför det första självständiga arbetet. Därefter återkommer ytterligare och fördjupade studier inom respektive ämnesområde på avancerad nivå, följt av kurser inom UVK och VFU: *Bedömning och betygsättning* samt *Utvärdering och utveckling* och *Verksamhetsförlagd utbildning IV*. Den sistnämnda kursen integrerar teoretiska studier i utvärdering och utveckling med ett verksamhetsförlagt och praktiktäna utvärderings- och utvecklingsarbete.

På avancerad nivå återkommer målet i *Utvärdering och utveckling*. Kursens målsättning är att studenten utvecklar medvetenhet om att vetenskaplig metod inte enbart är något man behöver kunskaper i för att kunna skriva ett självständigt arbete, utan att det också är något man behöver kunskaper i för att kunna förstå och bedriva systematiskt kvalitetsarbete i praktiken. I ett kolloberativt sammanhang ska studenten

kunna ”reflektera över hur man självständigt och kollegialt, systematiskt och med stöd i kvantitativa såväl som kvalitativa forskningsmetoder, kan utvärdera och utveckla undervisning och övrig pedagogisk verksamhet i syfte att optimera alla elevers möjligheter att lära” samt ”redogöra för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet å ena sidan och skolutveckling och systematiskt kvalitetsarbete å den andra”. Lärandemålen behandlas genom undervisning, litteratur, dialoger vid seminarier och examination i såväl muntlig som skriftlig form så att studenten ges kunskap om, praktiska exempel på och konkret träning i hur systematiskt skol- och undervisningsutvecklande kvalitetsarbete kan bedrivas på skolor. Studenten får även i uppgift att granska hur det systematiska kvalitetsarbetet gestaltar sig på respektive VFU-skola i termer av vilken data skolan utgår från vid beslut om fokuserade förbättringsmål, hur data analyseras och av vem, samt hur resultatet av analysen omsätts i konkret förbättringsarbete som syftar till ökad måluppfyllelse. Genom sammankopplingen med *VFU IV* möjliggörs ett praktisknära utvärderings- och utvecklingsarbete och målen examineras genom enskild skriftlig inlämningsuppgift. I uppgiften ska studenten välja ut ett område i undervisningen som upplevs problematiskt, redogöra för detta samt beskriva hur hen med hjälp av kvantitativa eller kvalitativa metoder kan få mer kunskap om området. Genom problematisering av olika skolutvecklingsmodellens relevans för området beskriver studenten hur ett utvecklingsarbete utifrån modellen kan planeras och genomföras.

Målet examineras i högre utsträckning under utbildningens avslutande UVK och VFU termin. I kursen *Utvärdering och utveckling* återupptas studier fokuserade på förhållandet mellan olika former av professionsinriktad kunskapsuppbyggnad. Genom sammankopplingen med *VFU IV* möjliggörs ett praktisknära utvärderings- och utvecklingsarbete så att studenten ska kunna uppnå målet att kunna ”redogöra för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet å ena sidan och skolutveckling och systematiskt kvalitetsarbete å den andra”. Målet examineras genom enskild skriftlig inlämningsuppgift i vilken studenten väljer ut ett område i undervisningen som hen upplever problematiskt. Studenten redogör för området samt beskriver hur hen utifrån kvantitativa eller kvalitativa metoder kan få mer kunskap om detta. Genom problematisering av olika skolutvecklingsmodeller relevans för området beskriver studenten hur ett utvecklingsarbete utifrån modellen kan planeras och genomföras.

Det finns under utbildningen en utstakad progression i förhållande till målet samtidigt som erfarenheter av utbildningens genomförande visar på en utmaning när det kommer till studenten upplevelse av kursens relevans för yrkesverksamheten. Av de senaste årens programutvärderingar bedömer studenterna de självständiga arbetena som relevanta för eventuellt fortsatta akademiska studier samtidigt som dessa kurser sällan värderas som mest givande för den kommande yrkesutövningen. Detta är en utmaning för ämneslärarutbildningens utformning och vidareutveckling och som är interrelaterad med utmaningar för Mål 2 i självvärderingen. Vi bedömer att studenternas upplevelse är avhängig lärarutbildningens organisering av innehållet samt de värderingar som lärarutbildare mer eller mindre kommunicerar i förhållande till den underliggande frågan ”Vad räknas som värdefull professionskunskap?”.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

För student 7-9 kommer båda examensarbetena att skrivas i huvudämnet under programmets avslutande termin. Syftet med denna uppdelning är att skapa förutsättningar för vetenskaplig progression såväl som ämnesdidaktisk fördjupning i huvudämnet. I det första arbetet genomför studenten en litteraturstudie över ett ämnesdidaktiskt problemområde med bas i huvudämnet. Det avslutande arbetet kan bygga på litteraturöversikten men det ska vara en vetenskapligt genomförd studie. De kunskaper som studenten har tillägnat sig inom ramen för VFU och UVK ska också bilda grund för arbetets utformning.

Vid examinationen förväntas studenten kunna ”genomföra en litteraturstudie och utifrån denna kritiskt och självständigt kunna reflektera över relevanta forskningsresultat för att därigenom kunna bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet”. Vidare ska studenten kunna ”identifiera sitt informationsbehov, utföra informationssökning och värdera sökresultat” samt

”författa en vetenskaplig uppsats och uppnå den stringens i skrivandet som krävs för en vetenskaplig text samt muntligt redogöra för och diskutera den”.

Specifikt för gymnasieskolan

Det första examensarbetet skrivs i det andra ämnets fördjupningskurs under termin 7 och det andra arbetet skrivs i huvudämnets sista kurs i utbildningens avslutande kurs. Syftet med detta upplägg är att studenten ska få ämnesprogression i båda ämnen. Progression och fördjupning möjliggörs av att det första självständiga arbetet föregås av ingående ämnesstudier samt metodologiska och vetenskapsteoretiska studier i UVK-kurserna.

Utvecklingsområden

Vad gäller utvecklingsområden ser vi främst en utmaning i att genom kontinuerliga utvärderingar ytterligare förstärka forskningsanknytning, sammanhållning inom utbildningen samt ämnesgruppers mer aktiva deltagande i kvalitetsarbetet. För att stärka dessa områden sker via programansvarig och utbildningschef riktade utvecklingsinsatser som identifieras genom årliga genomlysningar av programmet och stöds av härför avsatta budgetmedel. Ett annat viktigt utvecklingsområde är som nämnts hur utbildningen kan utformas och kommuniceras så att ämnesrelevanta forskningsmetoder och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kan presenteras så att förmåga till självständig systematisering av forskningsresultat upplevs som givna delar av professionsutbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Undervisningen stöttar studenten i dess didaktiska förmåga, både genom högskoleförlagd utbildning och under de verksamhetsförlagda delarna genom pedagogisk vägledning förankrad i beprövad erfarenhet. Det ska i detta avseende finnas en analogi mellan den högskoleförlagda förväntan på studentens förmåga att förstå ämnesspecifika resonemang i anslutning till VFU. På så vis arbetar vi för sammanhang mellan den högskoleförlagda respektive verksamhetsförlagda utbildningen på didaktikens område. Med andra ord är avsikten att på olika sätt försöka undvika en dualistisk uppdelning mellan ämnesdidaktiska studier vid högskolan som ”teoretiskt förberedande för” och den verksamhetsförlagda utbildningens ”praktiska tillämpning av” didaktik/ämnesdidaktik/metodik. För den högskoleförlagda didaktiska utbildningen läggs vikt vid att studenten kan uppvisa varierade undervisningsstrategier. Ett sådant sammanhang är kurserna i svenska och samhällskunskap som presenteras mer ingående i del 2 av självvärderingen.

Det finns trots detta en överhängande risk att olika ämnen ställer varierade kravnivåer på studenten i förhållande till examensmålet. Likaså föreligger svårigheter att säkerställa den examination av VFU som bedrivs med stöd av yrkesverksamma handledare. I det senare fallet bygger vår kvalitetssäkring på en, som vi bedömer, stark VFU-organisation som består av exempelvis en hög andel handledare som gått handledarutbildning, besök i *VFU II, III* och *IV* av högskolelärare samt en sedan länge väl etablerad och mycket god samverkan med kommuner och fristående skolhuvudmän. Bedömningsdokumenten för VFU bygger dels på professionsutvecklande progression i form av bedömningsmatris och dels på att varje handledare ges möjlighet att i fritext ge framåtsyftande bedömning. Bedömningsdokumenten gjordes om utifrån 2011 års nya lärarutbildning och revideras kontinuerligt.

Lärosätet har deltagit i försöksverksamhet med övningsskolor och avseende samverkan kring VFU talar våra analyser för att en ökad koncentration av VFU-platser verkar kvalitetshöjande för utbildningen genom att HLK då också får ökad möjlighet att kompetensutveckla handledare på fältet. Vi finner det också troligt att VFU-organisation med färre, mer sammansvetsade samverkanspartners genom sådan samverkan kan ge förutsättningar till ökat säkerställande av examination. Därför förs för närvarande interna och externa diskussioner om hur VFU-organisationen bör vara organiserad framgent (fr.o.m. nya avtal vt 2019) för hög kvalitet och fortsatt kvalitetsutveckling. I detta sammanhang finns dock överväganden att göra med hänsyn till fortsatt samverkan med arbetslivet i allmänhet och HLK: s regionala ansvar i synnerhet. I det senare ingår seminarier med handledare före VFU, seminarier med studenter under VFU, och lokala uppföljningsmöten efter VFU i syfte att säkra måluppfyllelsen.

För närvarande prövas att strukturellt organisera så kallade fältstudier som komplement till VFU under de terminer då regelrätt VFU saknas. På så vis skulle studentens kontinuerliga kontakt med yrkespraktiken kunna stärkas genom att ämnes- och ämnesdidaktiska områden kan knytas till den faktiska yrkespraktiken. Dessutom kan fältstudierna bidra till förbättrad kontakt för samverkan mellan lärarutbildningen och huvudmän/skolenheter. Modellen prövas under ht 18 och vt 19 i syfte att stärka ämneslärarprogrammets yrkesanknytning och utformning gentemot angivet examensmål.

Beskrivningen av utbildningens utformning, genomförande och examination gentemot examensmålet speglar i hög grad den tolkning och implementering av didaktikbegreppet som varit gällande vid lärosätet, nämligen till största del som ämnesdidaktik, medan allmäntdidaktiska spörsmål haft en svagare ställning i utbildningen. De strukturella och innehållsmässiga åtgärder som beskrivs under Beskrivning förväntas stärka allmäntdidaktiken och i ökad utsträckning bilda innehållslig sammanlänkning mellan UVK och VFU och ämnes-/ämnesdidaktiska studier. Den pågående diskussionen att slå samman *Specialpedagogik* och *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* är ett exempel på detta. Med en sammanhållen kurs som löper över hela terminen, parallellt med VFU-kurserna, skulle "kopplingen" kurserna emellan kunna göras på ett mera ändamålsenligt sätt. Enligt kursvärderingar värderar studenterna kursinnehållet i båda UVK-kurserna högt då det är först nu de får "känna av på riktigt" vad det innebär att ta ansvar för en inkluderande undervisning som ska bidra till alla elevers lärande och deras uppnående av såväl kunskapsmål som sociala mål. Under *VFU II* och *III* utvecklas studentens pedagogiska ledarskap, kommunikation och relation med elever, kollegor, föräldrar etc. ytterligare och inte minst studentens förmåga att hantera relationer mellan elever.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

VFU placering görs inom relevant skolform. Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

VFU placering görs både mot gymnasieskolan och årskurs 7-9 eftersom studenten även får behörighet för skolformen. Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot gymnasiet.

Utvecklingsområde

Som nämns ovan sker för närvarande en utveckling av HLK: s kontakt med VFU-skolor (tidigare övningsskolor) för att ytterligare stärka vår förmåga att kvalitetssäkra dessa delar av utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Examensmålet behandlas inom utbildningens samtliga områden (UVK, VFU och ämnes-/ämnesdidaktiska studier). Därför kommer följande avsnitt att ge exempel på hur vi utformat utbildningen för att bilda samband mellan dessa områden och därigenom skapa förutsättningar för kumulativt lärande. Genom VFU möjliggörs att studenten utvecklar sitt pedagogiska ledarskap. Samverkan mellan VFU och högskoleförlagd utbildning (HFU) är tydligt framskrivet i utbildningsplanen och kursplanerna. En tydlig progression av innehållet har konstruerats mellan de olika VFU perioderna där VFU I och IV är integrerade med UVK-kurser och VFU II och III är självständiga kurser.

Efter fem veckors teori i *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund* introduceras examensmålet i VFU I, omfattande tre veckor. Under VFU I ska studenten visa förmåga att under handledning ”planera och genomföra undervisning i begränsad omfattning” samt ”visa grundläggande förmåga att reflektera över verksamheten, sina erfarenheter och sin egen utveckling”. Syftet med VFU I är att ge studenten en första inblick i sin valda profession samt att under handledning av utbildad lärare leda pedagogiska aktiviteter utifrån egen planering. VFU I föregås teoretiskt med inläsning av litteratur om läraruppdraget och examineras genom en individuell skriftlig reflekterande rapport. I VFU I görs inget fysiskt besök av lärare från HLK (VFU-lärare) utan VFU-handledaren på skolan ger en skriftlig bedömning av studenten vilken ligger till grund för ett uppföljande samtal med VFU-lärare. Avseende studentens förmåga att leda pedagogisk verksamhet i VFU I bedöms studenten utifrån följande aspekter:

- Egen planering med stöd av handledare
- Genomför och leder undervisning självständigt i en större eller mindre grupp
- Utvärderar och utvecklar val av innehåll och metod

VFU II och VFU III läses under samma termin som *Specialpedagogik* och *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* vars kursinnehåll i hög grad behandlar hur man som lärare själv och i samarbete med övriga aktörer i verksamheten (elever, kollegor, skolläda, elevhälsan, föräldrar, externa stödfunktioner) skapar villkor och förutsättningar för elevers optimala lärande och utveckling. Exempel på lärandemål i *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* är att studenten ska kunna ”...förklara innebörden av det pedagogiska ledarskapets betydelse på skol-, grupp- och individnivå, samt redogöra för hur man som ämneslärare bygger och vidmakthåller förtroendefulla relationer med elever, vårdnadshavare och andra aktörer som är viktiga för elevers lärande och utveckling”. Examination sker genom skriftlig reflektion som baseras på en intervju med ämneslärare på en valfri skola. Samtalet ska vara kopplat till kursens innehåll som rör organisering av skolverksamheten, samverkan, relationskapande

och pedagogiskt ledarskap. Reflektionen ska vara kritisk och måste innehålla följande: organisering av verksamheten, samverkan, kommunikation, samspel; innebörden av det pedagogiska ledarskapets betydelse på skol-, grupp- och individnivå; ämneslärares relationsskapande med elever, vårdnadshavare och andra aktörer; elevers interaktionsförmåga och delaktighet; konflikter/konflikthantering; reflektion över den egna framtida rollen som pedagogisk ledare.

Exempel på lärandemål i *Specialpedagogik* är att studenten ska kunna "beskriva och diskutera arbetsätt och pedagogiska förhållningssätt som skapar förutsättningar för alla elevers lärande och utveckling och som förebygger uppkomsten av skolsvårigheter" och "urskilja olika slags behov av specialpedagogiskt stöd i varierande kontexter och skolämnen inom grundskolan 7-9 och gymnasieskolan, samt föreslå åtgärder på skol-, grupp- och individnivå". I undervisningen får studenterna träna på att analysera och diskutera en pedagogisk kartläggning, vilket de gör tillsammans i sina respektive studiegrupper. Examinationen består sedan av en individuell skriftlig inlämningsuppgift där studenten själv ska analysera en elevs skolsituation på skol-, grupp- och individnivå utifrån en fallbeskrivning. Texten ska visa att studenten kritiskt kan värdera och föra ett resonemang om adekvata stödinsatser utifrån behov på samtliga nivåer och därmed genom sin text visa exempel på hur lärandemiljön kan organiseras och anpassas så att den möter alla elevers varierande behov och förutsättningar. Dessutom ska studenten kritiskt reflektera över förhållningssätt och bemötande av elever i behov av särskilt stöd och ämneslärares ansvar.

Under *VFU II* sker det första fysiska besöket av VFU-lärare. Utifrån examensmålet ökar ansvaret i *VFU II*-kursen för att planera, genomföra, utvärdera pedagogiska aktiviteter som bygger på kunskap om elevers utveckling, lärande, behov och förutsättningar. Studenten examineras genom individuell muntlig självreflektion mot bakgrund av professionsutvecklingsmatris och genomförande av undervisning vid VFU-lärares besök inklusive trepartssamtal. Dessutom skriver studenten en individuell text som ska vara kopplad till styrdokument och aktuell forskning samt genomför ett gruppseminarium där studenten presenterar en analys av sambandet mellan miljöns betydelse för elevers lärande och utveckling. Under *VFU III* fördjupas kunskaperna ytterligare och speciellt fokus läggs på att studenten ska visa kunskap och förståelse för vikten av att skapa förutsättningar för alla elevers lärande och utveckling genom att utveckla undervisningen. Vidare förväntas studenten reflektera kring olika situationer i den pedagogiska verksamheten där behovet av kompetens och kunskap om sociala relationer, ledarskap och konflikthantering framträder. *VFU III* examineras på liknande sätt som *VFU II* men på en fördjupad nivå.

VFU bedöms utifrån tre områden: ledarskap och kommunikation; analys och reflektion; professionellt förhållningssätt. Varje område är i sin tur uppdelat i underområden och studenten bedöms i olika nivåer.

Den avslutande *VFU IV* perioden omfattande 7 veckor är integrerad med *Utveckling och utvärdering*. Samtliga lärandemål för VFU berör examensmålet varav flera kräver en fördjupad förmåga att självständigt planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning för att möta elevers behov och tillgodose deras kunskaper och erfarenheter. Efter genomgången kurs ska studenten ha uppnått ett professionellt arbets- och synsätt. Bedömningsgrunderna av *VFU IV* är flera. VFU-handledaren gör en skriftlig bedömning av studenten utifrån kursplanens lärandemål. Studenten bedöms utifrån två nivåer där nivå ett är grundläggande och nivå två är en högre fördjupande nivå av måluppfyllelsen (Tabell 5).

Genom *VFU IV: n* förväntas studenten "ha förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra och utveckla undervisning". Detta mål hänger samman med UVK-kursen eftersom vederbörande där förväntas kunna "visa förmåga att diskutera hur man självständigt och tillsammans med andra, systematiskt och med stöd i kvantitativa såväl som kvalitativa forskningsmetoder, kan utvärdera och utveckla undervisning och övrig pedagogisk verksamhet i syfte att optimera elevers möjligheter att lära". Kursen är utformad så att HFU-delen av kursen omgärdar VFU: n med föreläsningar och presentationer av uppgifter före VFU som studenten arbetar med under VFU och slutexamineras på efter VFU: n. Examinationsuppgiften består i att under VFU: n undersöka vilka utvecklingsarbeten som pågår på VFU-skolan samt att utifrån egna undersökningar ge förslag på utformning av ett utvecklingsarbete på skolan. Detta tänkta arbete ska bygga på egna kvalitativa och/eller kvantitativa undersökningar på skolan som exempelvis intervjuer och/eller enkäter med lärare och elever.

Tabell 5. Bedömningsmatris VFU IV för ämneslärare

	Ledarskap och kommunikation			Analys och reflektion			Professionellt förhållningssätt		
	Leda pedagogisk verksamhet	Agera efter värdegrund	Kommunikation och samverkan	Egen utveckling	Andras systematiserade erfarenheter	Värderingar	Didaktiskt kunnande inkl ämneskunskap	Arbeta mot mål och bedöma	Skolans demokratiska uppdrag
Nivå 1	Leder och planerar självständigt undervisning och visar grundläggande förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas.	Arbetar utifrån fördjupade kunskaper aktivt och medvetet med värdegrundsfrågor i undervisningen.	Kommunicerar och samverkar med elever, föräldrar och kollegor på ett professionellt sätt och med ett professionellt yrkesspråk.	Utvecklar den egna pedagogiska kompetensen och identifierar behov av ytterligare kunskap.	Visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.	Visar förmåga att reflektera över hur man förankrar värdegrunden i konkreta handlingar i sin undervisning.	Visar sådana ämnesdidaktiska och ämnesteoretiska kunskaper som krävs för yrkesutövningen.	Observerar, dokumenterar, analyserar och bedömer elevernas lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål.	Visar förmåga att arbeta med likabehandlingsfrågor utifrån styrdokument och verksamhetens likabehandlingsplan.
Nivå 2	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att i sitt ledarskap entusiasmera och engagera eleverna samt intuitivt anpassa sin ledarroll till situationen	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att intuitivt agera efter värdegrund samt engagera eleverna i värdegrundsfrågor	Utöver nivå 1 visar studenten utvecklad förmåga att använda ett välutvecklat professionellt yrkesspråk i samverkan med elever och föräldrar samt kollegor.	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att identifiera och kommunicera egna utvecklingsbehov.	Utöver nivå 1 visar studenten förmåga att problematisera beprövad erfarenhet och relevanta teorier för lärande.	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att problematisera värdegrundsfrågor i det vardagliga arbetet.	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att entusiasmera och engagera elever med hjälp av sina ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskaper.	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga till bedömning samt att kommunicera denna med eleverna.	Utöver nivå 1 visar studenten utökad förmåga att aktivt förmedla, samt stimulera elever, till ett demokratiskt förhållningssätt.

Slutexamination av målet sker även i *Bedömning och betygssättning*, vars undervisning bland annat leder studenten till förmåga "att utifrån ett ämnesdidaktiskt perspektiv kunna planera och diskutera undervisningsområden där olika bedömningsformer tydliggörs". Konkret innebär det att studenter delas in i mindre arbetslag och planerar ett undervisningsområde inom ett valt ämne för gymnasieskolan eller årskurs 7-9. Studenterna diskuterar och söker definiera kunskandets innebörd, och vilka aspekter av undervisningen som kan vara avgörande för att elever ska lära det som kunnande innebär. Vidare fördjupas det inom bedömningsfältet centrala begreppet constructive alignment, och stor vikt läggs vid validitetsfrågan och den röda tråden mellan mål för lärande, undervisningens innehåll och utformningen av bedömningsuppgiften. Studenten examineras också genom enskild skriftlig inlämningsuppgift genom att föra en fördjupad diskussion kring olika aspekter av validitet, likvärdighet och rättssäkerhet, både i relation till det planerade arbetsområdet och på ett generellt plan.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

VFU placering görs inom relevant skolform. Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

VFU placering görs både mot gymnasieskolan och årskurs 7-9 eftersom studenten även får behörighet för skolformen. Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot gymnasiet.

Utvecklingsområde

En utmaning för utbildningen är de signaler som kommit om att den undervisning studenten i realiteten får i de olika ämnes- och ämnesdidaktiska kurserna varierar i förhållande till målet. Exempelvis syftar kurserna *Bedömning och betygssättning* och *Utvärdering och utveckling* till att följa upp studentens ämnesdidaktiska studier och bygga vidare på dessa i fördjupade studier av området såsom pedagogiska bedömningar, planering, utvärdering och utveckling. I detta avseende har påtalats att studenterna kan bära med sig tämligen skiftande förkunskaper rörande planering och pedagogisk bedömning beroende på vilket ämne som studerats tidigare i utbildningen. Vi arbetar med att utveckla pedagogiska moment som kan ges i de olika ämnena vilket bör ge alla studenter samma förkunskaper. Detta förstärks också genom att programansvariga varje år avkrävs en grundlig Quality Report (QR) samt en härav resulterande Quality Improvement Plan (QIP) (se vidare s. 21 i denna Självvärdering), vilken resulterar i särskilda förbättringsåtgärder och i riktade budgetäskanden till Utbildningschefen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Examensmålet är komplext och integrerar kunskaper från utbildningens olika delar varför det är svårt att göra en enhetlig målbeskrivning. I ämneslärarutbildningen bedrivs studier mot examensmålet genom ett flertal kurser med förankring inom samtliga utbildningsområden, UVK, VFU och ämnesstudier. Vi menar att målet sträcker sig utöver examensordningens kategorisering av målet som *värderingsförmåga och förhållningssätt* eftersom målet kräver *kunskap och förståelse* såväl som *färdighet och förmåga*.

Den första kursen i programmet är *Förskola, Skola och Läraryrke på Vetenskaplig grund* (FSLV). Kursen har sedan hösten 2017 samma examensmål för alla lärarprogram vilket möjliggör samarbete med utformning av innehåll i kurser, uppgifter och gemensamma föreläsningar. Innehållet bearbetas genom en process vilken innefattar att förklara, diskutera och i text visa insikter om, grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter samt problematisera skolväsendets värdegrund. Utöver litteratur erbjuds flera föreläsningar som berör ämnet utifrån olika perspektiv, gruppövningar med dramatiserande inslag utifrån ämnet samt diskussioner i mentorsgrupper. Efter *VFU I* 4,5 hp ska studenten kunna visa en begynnande förståelse av ett professionellt förhållningssätt som utgår från kunskap om barns och elevers varierande behov och skolans demokratiska uppdrag.

Den vetenskapliga aspekten av målet introduceras under den första terminen för att slutexamineras under den sista i det avslutande examensarbetet. I kursen *Vetenskapliga perspektiv och metoder* ska studenten "visa förmåga att göra analyser och bedömningar utifrån vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter kopplat till det pedagogiska arbetet". Vidare förväntas studenten genom *Bedömning och betygssättning* kunna "kritiskt reflektera kring etiska frågor kring bedömning och betygssättning i relation till ett vidgat likvärdighets- och validitetsperspektiv" samt kunna "diskutera bedömningsfrågor utifrån ett fördjupat vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt i relation till bedömningsrelaterad forskning". Målen examineras genom litteratureseminarium kring en vetenskaplig artikel och skolans dokumentation. I det senare seminariet diskuteras och problematiseras olika frågor som berör skolans dokumentation, exempelvis hur olika aktörer på olika nivåer i skolsystemet kan påverka hur dokumentationen tar form i praktiken och på de webbaserade lärplattformarnas roll i skolans dokumentation.

Examensmålet behandlas och fördjupas i alla kurser i utbildningen utifrån olika perspektiv. Ett exempel är i UVK- kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* med utgångspunkt i lärandemålet att studenten ska kunna "kritiskt diskutera och värdera den egna pedagogiska ledarförmågan, samt sitt eget och andras förhållningssätt och bemötande i mötet med såväl elever som vuxna". Det innebär bland annat att studenten diskuterar, problematiserar och analyserar kommunikations- och relationsprocesser, förhållningssätt, elevers delaktighet och inflytande samt barns rättigheter utifrån Barnkonventionen och

övriga policydokument. I kursen ingår att göra bedömningar i det pedagogiska arbetet utifrån relevanta vetenskapliga och etiska aspekter genom att bland annat upprätta en likabehandlingsplan vilket innefattar ett förberedande kartläggning- och analysarbete utifrån ett normkritiskt förhållningssätt.

Specialpedagogik utgår från ett främjande och förebyggande arbete men omfattar också det stödjande pedagogiska arbetet i skolans verksamhet. I kursen ska studenten genomföra analyser och bedömningar på samhälls-, skol-, grupp- och individnivå. Vidare förväntas studenten fördjupa sin kunskap om elevers olikheter och eventuella funktionsnedsättningar som tillvaratar elevers rättigheter, inte minst utifrån etiska aspekter samt värdera och skapa lärmiljöer i skolan utifrån elevers behov och förutsättningar. I *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* ligger fokus på främjande och förebyggande pedagogiskt arbete som syftar till att studenten ska kunna möta alla elever i skolans verksamhet. Vidare tolkas examensmålet i undervisningen utifrån ett holistiskt perspektiv där sambandet mellan ämneslärarens påverkan och egen delaktighet i en hållbar utveckling belyses och problematiseras. Genom seminarier och föreläsningar i kursen belyses pedagogiskt ledarskap och sociala relationers betydelse utifrån ett värdegrundsperspektiv där vikten av att kritiskt reflektera och granska sitt eget förhållningssätt utifrån normer blir centralt. Därutöver behandlas genom föreläsningar och workshops ett innehåll som inte står i examensordningen. I målformuleringen uttrycks att studenten ska kunna "kommunicera och diskutera frågor som rör identitet, samlevnad och sexualitet". Enligt vår bedömning är det mycket angeläget att lärare har kunskap om detta område när de möter elever/unga vuxna i tonåren som befinner sig i identitetsskapande livsprocesser. Innehållet kopplas också till sociala mediars roll i relationsprocesser. Analys av kursvärderingar visar att föreläsningarna och workshops är uppskattade inslag i kursen.

Begreppet hållbar utveckling är brett och programmets kurser behandlar olika dimensioner av begreppet. Hållbarhetsfrågor har genom kursen *Sustainability in a multicultural world* haft en framträdande plats i utbildningen. Dock visade genomlysningen av UVK-området att kursen var fokuserad på ekologisk hållbar utbildning i mycket snäv mening och med relativt svag relation till läraryrket. Begreppet kommer fortsatt att ha en framträdande plats i den nya kursen *Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle* genom att studenten ska kunna "diskutera fenomenen skolutveckling och systematiskt kvalitetsarbete i ett föränderligt samhälle, med särskilt fokus på hållbar skolutveckling". Kursen förväntas vidare ta ansvar för att utveckla och examinera studentens värderingsförmåga och förhållningssätt gällande etiska dimensioner av läraryrket. I undervisning kommer bl.a. "etiska begrepp med relevans för skolans uppdrag och lärarens profession" såväl som "förhållandet mellan lärarens egna värderingar, styrdokument och undervisningspraktik" att utgöra innehåll. Studenten förväntas därmed kunna "förklara begreppet yrkesetik, samt identifiera och diskutera yrkesetiska aspekter och dess betydelse för lärares undervisningspraktik".

Utvecklingsområde

Vi har konstaterat i arbetet med självvärderingen att lärarna undervisar om värdegrundsfrågor i högre grad än vad som uttrycks i kursplanernas lärandemål. En anledning kan vara lärarnas personliga engagemang i frågor relaterade till mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. I programmets första kurs *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och VFU I* tilldelas studenten en mentor som stöd genom kontinuerliga träffar, examinationer och enskilda samtal. Mentorskapet är ett viktigt inslag då vi i direkta möten med mindre studentgrupper kan problematisera och reflektera kring värdegrundsfrågor utifrån en blivande lärarroll. Under 2017 avsattes resurser för träffar med mentorer även under ämnesstudierna, dock var intresset svalt hos studenterna. I framtiden vill vi återuppta mentorskap under ämnesstudierna eftersom vi tror att det är viktigt för studentens utveckling att under viss handledning diskutera olika perspektiv tillsammans med studenter från olika ämnesinriktningar.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot årskurs 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Examinationsuppgifter i nämnda kurser är riktade mot gymnasiet.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Ämneslärarutbildningen vid HLK har ett övergripande, inkluderande perspektiv, vilket innebär strävan efter att lärarstudenten utvecklar förmågor att anpassa verksamheten utifrån alla elevers förutsättningar, behov och olikheter. Jämställdhetsperspektivet behandlas i olika kurser inom såväl UVK som ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska studier. Till en början framställs perspektivet i form av studentens ingående studier av skolans värdegrund, i vilken jämställdhet är en central aspekt. Perspektivet finns inbäddat i ämneslärarprogrammets givna innehåll t ex i kurserna *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I, Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* och *Specialpedagogik*. I den första kursen belyses jämställdhetsfrågor i samband med att värdegrunden introduceras, dels i flera föreläsningar och dels vid ett seminarium. Studenterna diskuterar och problematiserar skolan ur ett samhällsperspektiv för att få kunskap om att jämställdhet inte är ett specifikt innehåll, utan snarare att förstå skolans betydelse i samhället. Perspektivet framkommer i andra fall inom ramen för specifika ämnes- och ämnesdidaktiska studier där frågor kring jämställdhet förväntas bli relaterade till olika ämnens selektiva traditioner.

Jämställdhetsperspektivet har, jämfört med studentperspektiv, arbetsliv och samverkan, en viktig innehållslig dimension. Området fördjupas i kursen *Specialpedagogik* där det bland annat diskuteras skillnader/likheter mellan olika kön avseende identifiering av elevers skolsvårigheter, bakomliggande orsaker och vidare hur lärare och övriga skolaktörer bemöter dessa elever. Ytterligare fördjupning sker i *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap*. Kursen behandlar normkritiskt förhållningssätt, genus, makt och demokrati, etnicitet och klass. Jämställdhet blir ett naturligt inslag i kursen då studenten får upprätta en likabehandlingsplan efter en genomförd analys av ett kartläggningmaterial. Skolans samverkansuppdrag behandlas vilket utifrån jämställdhetsperspektivet innebär för studenten att utveckla förståelse för olika familjekonstellationer och hur lärare möter olika familjers behov och förutsättningar. Undervisningen i kursen består bland annat av teoretiska och praktiska moment i form av workshops och dramaövningar, där studenten får arbeta med dilemman som leder till bearbetning och fördjupade diskussioner. I kursen ingår även att granska likabehandlingsplaner utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Analys och värdering

I genomgången av utbildningen har vi konstaterat att jämställdhetsperspektivet genomsyrar samtliga ämnesområden men delvis inte är tydligt framskrivet i alla kursplaners lärandemål, och delvis inte följs upp i kurserna. Detsamma gäller till viss del även förekomsten av uttalade jämlikhetsperspektiv. Det finns således behov av en fördjupad granskning med efterföljande utvecklingsarbete på både kurs- och programnivå. Det fanns också en risk att frågor rörande jämställdhetsperspektivet bars av några få lärare, att det lätt kan bli ett ideologiskt ställningstagande, vilket bland annat åtgärdats genom särskilda utbildningsinsatser.

Kursansvarig ansvarar för att i beaktande av jämställdhetsperspektiv granska kurslitteraturen vid kursplanering, kursuppföljning och revidering av kursplan. Från höstterminen 2018 gäller att förnamn ska skrivas ut i litteraturliste vid revidering och skrivande av ny kursplan. Detta var tidigare en rekommendation som följdes i de flesta kursplanerna. Vi har dock inget underlag som talar vare sig för

eller emot att denna princip för att beakta jämställdhet har någon reell påverkan på kursplanen eller kursens genomförande. Hur jämställdhet behandlas, i vilken omfattning, och hur det examineras är frågor som ställs i kursvärderingar och i programutvärderingar. För att skapa förutsättningar för att systematiskt beakta jämställdhetsperspektivet i utbildningen har det på HLK beslutats att införas som ett frågeområde i programutvärderingar med start i juni 2018 och i kursvärderingar med start höstterminen 2018.

Av lärare med betydande mått av undervisning i ämneslärarprogrammet är omkring 13 kvinnor och 11 män (se lärartabell). Vi bedömer att denna fördelning kan ses som relativt jämn och rimlig ur jämställdhetssynpunkt. Ämneslärarprogrammet svenska attraherar till övervägande del kvinnor. Av registrerade nyantagna studenter ht 18 var 70 % kvinnor medan 71 % män antogs i inriktning samhällskunskap. Snedfördelningen är en utmaning för utbildningens utformning och genomförande vid gruppindelningar för seminarier och examinationsmoment i de ämnesteoretiska delarna. I den utsträckning utbildningen samläses med övriga inriktningar inom ämneslärarprogrammet kan snedfördelningen delvis bli uppvägd av det motsvarande könet i de andra inriktningarna. Vi har hittills inte haft rutiner för att följa upp om snedfördelningar avseende kön påverkar utbildningens utformning eller studenternas upplevelse av detsamma. En åtgärd vi dock vidtagit är att i programvärdering och i reviderad mall för kursvärdering (fr.o.m. ht 18) explicit efterfråga studentens uppfattning om jämställdhetsperspektivet i utbildningen och dess enskilda programkurser.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Vad gäller jämställdhetsperspektivet har HLK valt att inte göra inriktningsspecifika lösningar.

Specifikt för gymnasieskolan

Vad gäller jämställdhetsperspektivet har HLK valt att inte göra inriktningsspecifika lösningar.

Utvecklingsområden

Lärosätet har upphandlat ett system för digital tentamen som har testats under våren 2018 och kommer att vara fullt implementerat från hösten 2018. Systemet möjliggör att på ett användarvänligt sätt avidentifiera skrivna examinationer, vilket ytterligare förbättrar möjligheten att säkerställa en rättssäker bedömning och examination. Ämneslärarutbildningen omfattar emellertid en rad olika examinationsformer, inbegripet exempelvis gruppredovisningar och seminarier, vilka självfallet är svåra att avidentifiera. Därför bör utbildningsledningen och lärare framgent pröva modeller för ökad rättssäker examination med hänseende till perspektiv på jämställdhet.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Ämneslärarutbildningen är en komplex utbildning som ska ge kunskaper och förmågor inom många olika områden. För det första förväntas den som professionsutbildning vila på både vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet med bas i ett professionsinriktat perspektiv och i nära relation till den faktiska yrkesverksamheten. För det andra ska ämneslärarstudenter bedriva tvärvetenskapliga studier, särskilt inom UVK, utifrån en rad olika ämnestraditioner. Därmed föreligger viss risk att ämneslärarutbildningen upplevs som fragmentiserad med bristande koherens och progression. I detta sammanhang menar vi att den samlade organisatoriska enhet som HLK innebär blir en styrka i utbildningens utformning och genomförande, såväl som i det systematiska kvalitetsarbetet.

Resultat från kursvärderingar, programutvärderingar och diskussioner med kursutvecklare analyseras i såväl kursarbetslag som i de regelbundna programkonferenser som genomförs två gånger per termin. Genomförd kurs följs upp och utvärderas senast tre veckor efter kursens avslut och kursarbetslagen bearbetar och problematiserar kursvärderingsanalysen. Föreslagna åtgärder gällande innehåll, utformning, genomförande och examination ska ligga till grund för kursplanerevision, eventuellt förändrad bemanning, och påverka den praktiska utformningen av kursen. Genomförda förändringar meddelas vid kursstart nästa gång kursen ges samt via digital lärandeplattform. För detta arbete ansvarar primärt kursansvarig, examinator och programansvarig. Att vara kursansvarig innebär ett huvudansvar för planering, genomförande och avrapportering efter kursens slut. Kursansvarig ansvarar för att kursplanen och andra styrdokument för undervisning och examination vid HJ följs. En samlad beskrivning av kursansvaret före, under och efter kursen finns i handläggningsordningen kallad "Guide för kursansvarig". En motsvarande guide för examinator beskriver dennes huvudansvar för att kursens mål examineras och bedöms på ett adekvat sätt. Examinator ansvarar även för att rapportera studieresultat till utbildningsadministrationen. Den som utsetts till examinator för en kurs, eller för moment i kurs, ansvarar för examination till dess att ny examinator formellt utsetts.

Under 2016 genomlystes lärarutbildningen av en intern projektgrupp som vid årsskiftet 2016/2017 rapporterade om ett antal utvecklingsområden. Exempelvis angavs att det fanns ett behov av en programansvarig för varje läraryrkeprogram med primärt syfte att utveckla och stärka kvalitetsarbetet och därför tillsattes tre programansvariga i januari 2017 varav en för ämneslärarprogrammet. Programansvar innebär bland annat att komplettera och stödja utbildningsledning, initiera och genomföra förbättringsåtgärder inom programmet, leda programkonferenser, samverka med avdelningschefer kring bemanning av kurser samt ta fram nya och revidera befintliga kursplaner. Vid större revideringar eller framtagandet av ny kurs sker en granskning av HLK: s utbildningsråd innan utbildningschef fastställer kursplanen.

Programmets innehåll och utvecklingsbehov diskuteras på två programkonferenser per termin. Programansvariga leder och bestämmer innehållet utifrån aktuella skeenden. Programmet blir även analyserat i ett större sammanhang av programansvariga för lärarutbildningarna, utbildningsledare för övriga program på HLK samt utbildningschef och berörda lärare på HLK. Vi anser att det är kvalitetshöjande att få en genomlysning av programmet där gemensamma riktlinjer om utbildningarnas

utformning, genomförande och examinationer systematiskt följs upp.

Ett tidigare övergripande programråd för lärarutbildningen med externa representanter från relevanta verksamhetsområden (skolchef, kommunal utvecklingsledare) och studentrepresentanter ersattes 2017 av tre programspecifika råd med större fokus på yrkesprofessionen. Ett grundläggande syfte är att möta upp kvalitetskrav på de enskilda lärarutbildningsprogrammen och öka samverkan med omgivande samhälle. Programrådet för ämneslärare träffas två gånger per termin och i rådet ingår programansvarig, lärare, studenter samt externa intressenter, exempelvis rektor, utvecklingsledare och skolchefer.

Det systematiska kvalitetsarbetet på kursnivå bedöms ha fungerat väl, och från och med hösten 2018 genomförs ett systematiskt kvalitetsarbete på programnivå, Quality Report (QR) och Quality Improvement Plan (QIP). Det har också under 2017 initierats uppföljningsamtal, i vilka programansvariga samtalar med kursansvarig för respektive kurs om inlämnad kursdokumentation, förslag till revidering av kursplan, bemanning, fördelning av kursresurs samt eventuella särskilda omständigheter inför nästa kurstillfälle.

HLK: s ämneslärarutbildning genomförs i en matrisorganisation, där utbildningsledare beställer kursverksamhet av de tre avdelningar som ansvarar för bemanning, kompetensutveckling och lärarnas arbetsmiljö. Utifrån det dagliga arbetet ser vi behov av förbättrad samverkan mellan parterna i organisationen för att beställningar och leveranser i ökad utsträckning ska kommuniceras på ett sådant sätt att alla involverade ges goda förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag. För att åtgärda detta kommer större krav på samordning av beställningar och dialoger mellan arbetsledande chefer och verksamhetsansvariga att initieras.

Studietid, genomströmning och åtgärder

Det vid kursstart presenterade schemat och studieguide förtydligar och fördjupar kursplanens innehåll. Schema för kurserna synliggör olika undervisningsformer och tydliggör bestämd tid för självstudier och studiegruppsarbete i flertalet kurser. Studenten erbjuds tre examinationstillfällen för varje examinationsmoment i alla kurser. Lärosätets bestämmelser och riktlinjer anger även att "en student som inte har blivit godkänd på ett eller flera examinerande moment har möjlighet att åter examineras på dessa moment först i samband med nästa examinationstillfälle för momentet". Ämneslärarutbildningens befintliga utformning bygger på kurser som oftast består av flera examinationsmoment vilket bidrar till att samtliga examinerande kursmoment dokumenteras på ett rättssäkert sätt. Enskild student kan därmed bli godkänd på del av kurs och först vid nästa kurstillfälle examineras på resterande moment.

Alla kurser har specifika förkunskapskrav. Inför varje termin genomför studieadministration en översyn av alla studenters inrapporterade resultat och studenter som inte har uppnått förkunskapskraven för uppflyttning kontaktas av studievägledaren för ett personligt samtal. I samtalet upprättas en individuell studieplan vilken diskuteras med utbildningsledare/programansvarig före beslut fattas. Studievägledaren är även behjälplig om studenten har studierelaterade frågor exempelvis studieuppehåll, tillgodoräknande eller studieval. Dessutom har studievägledaren kontinuerliga möten med programansvarig eller utbildningsledare angående enskilda studenters prestationer vilket kan bidra till en förbättrad studiesituation för studenten.

Genomströmningen på ämneslärarutbildningen är tillfredsställande. Som exempel kan nämnas att av de 16 studenter som antogs till samhällskunskapsämnet HT 15 är 10 fortfarande aktiva HT 18. Motsvarande siffror för HT 16 är 16 antagna varav 15 fortfarande är aktiva HT 18; 13 antogs HT 17 varav 12 ännu är aktiva. Förutom kontakt med studievägledare sker också i vissa fall vägledande samtal med programansvarig och utbildningsledare för att stärka studentens möjligheter att fullfölja sin utbildning. De höga genomströmningstalen för kohort 16 och 17 är troligen resultatet av antagningsprovet.

Utvecklingsområde

Utbildningsledningen förordar kursplanerevideringar i riktning mot färre och mer samlade examinationsmoment. Vi bedömer dock att betydande arbete kvarstår då det är en kulturförändring som kräver systematiskt arbete över tid. Diskussion pågår om längre/större kurser kan utgöra fördel i

utbildningens utformning och genomförande, såväl pedagogiskt som administrativt. Nuvarande programstruktur för ämneslärarutbildningen bygger till största del på delkurser om vardera 7,5 hp i UVK. För studenterna innebär denna struktur relativt många kursstarter med nya kursplaner, studieguider och kursvärderingar i kombination med ofta skiftande lärarlag och scheman.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Studenterna på HLK har ett obligatoriskt kårmedlemskap i studentorganisationen på Högskolan för lärande och kommunikation (LOK). Studentorganisationen ansvarar för att varje program och var årskull har representanter som blir en röst för resten av gruppen, så kallade kursutvecklare. Utöver aktivt deltagande i eget program finns studentorganisationen representerade i lärosätets stiftelsestyrelse, disciplinnämnd, utbildningsråd, programråd och utbildningschefsråd.

Kursvärderingar och programvärderingar är viktiga verktyg i arbetet med att utveckla utbildningens utformning och genomförande. Efter varje avslutad kurs uppmanas studenten att besvara en digital och anonym utvärderingsenkät som innehåller dels övergripande frågor avseende hur studenten uppfattar helhetsintrycket av kursen i relation till kursmålen och kursens relevans för den professionella utvecklingen. Detta följs upp med preciserade frågor om kursens innehåll, litteratur och arbetsformer har underlättat studierna för att uppnå lärandemålen. Enkäten innehåller även ett fritextsvar på frågan om vad som kan förbättras i kursen. Utformningen följer en given mall med standardiserade frågor vilket skapar förutsättningar för systematisk uppföljning på kursnivå såväl som på programnivå. Kursvärderingen sammanställs och kommenteras av kursansvarig lärare och, om möjligt, kursutvecklare. Kursvärderingen återkopplas till studenterna genom publicering på lärplattformen och till utbildningsledning tillsammans med övrig kursdokumentation. Kursvärderingen ligger till grund för lärarnas planering av kommande kurstillfälle och den följs även upp i samtal mellan programansvarig och kursansvarig. Studenternas synpunkter och förbättringsförslag är ett väsentligt bidrag till det systematiska kvalitetsarbetet på kursnivå. Systemet med kursutvecklare är ett gemensamt initiativ från LOK och utbildningsavdelningen och innebär att två studenter per kursgrupp är kursutvecklare i en termin och bistår kursansvarig med tolkning av kursvärderingens utfall och kursutveckling. Det är ett bra system som skapar nära samarbete, snabba beslutsgång och uppskattas av lärarna och ledningen.

För varje kohort som tar examen genomförs en programutvärdering, genom vilken programmets innehåll och upplägg utvärderas i kombination med värdering av kurser i förhållande till akademiska studier och kommande yrkesutövning. Sammanfattningsvis anser vi att studenten har god möjlighet att påverka utbildningens innehåll och genomförande. Det råder ett bra arbetsklimat i undervisningen och mötet med studenten genomsyras av ett gemensamt intresse att skapa en bra utbildning och höja professionen. Även i ett studentperspektiv ser vi fördelar med ett mindre lärosäte där studenten enkelt kan komma i kontakt med lärare, utbildningsledning och administration. Organisationen skapar även förutsättningar för komplexa helhetsgrepp som kan behöva tas vid enskilda studentärenden. Närheten, spontana möten och samtal har bidragit till ett klimat där studentens röst och åsikter kommer oss till del och blir viktiga i vårt utvecklingsarbete av programmet. Att alla studenter har tillgång till undervisning/undervisningsunderlag är av stor vikt för programmet. Student med funktionsnedsättning har möjlighet till särskilda pedagogiska stödåtgärder i form av exempelvis längre tid vid salstentamina eller vid skriftliga inlämningar samt

utskrivet föreläsningsunderlag. En annan åtgärd är att lärarna alltid ska använda mikrofon i föreläsningssal och upprepar ställda muntliga frågor för hela studentgruppen.

Utvecklingsområden

Det är en utmaning att få studenter att delta i kurs- och programutvärderingar då dessa endast erbjuds digitalt. Svarefrekvensen i kursvärderingar varierar och deltagande i programutvärderingar är relativt lågt (knappt 20 %). En lösning är att i högre grad schemalägga kurs- och programutvärderingar. LOK har även uttryckt svårigheter att rekrytera studenter till olika uppdrag vilket är deras ansvar. Därför behöver vi framöver diskutera hur utbildningen i ökad utsträckning kan stödja studentorganisationen i rekryteringsarbetet utan att för den skull styra val av representanter, bland annat genom att underlätta och stimulera deras mötesverksamhet.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Det är av stor vikt att ämneslärarutbildningen har samhälls- och verksamhetsnära relevans. Att organisera en utbildning som både förbereder studenten för att möta ett föränderligt arbetsliv, och som svarar mot de behov som huvudmän har, och kommer att ha, är komplext. Den verksamhetsförlagda utbildningens organisering och genomförande är kanske det inslag som tydligast visar på detta, men även innehåll i de kurser som är högskoleförlagda präglas av denna komplexitet.

VFU-organisation

HLLK:s VFU-organisation samverkar kontinuerligt med det omgivande samhället och här framträder professionsinriktningen tydligt. Långsiktiga avtal med tjugo kommuner, handledarutbildning på grund och avancerad nivå, handledarkonferenser inför varje VFU-period, samt besök av HLLK-lärare på VFU-platser i samtliga VFU-perioder skapar förutsättningar för en regelbunden och tät samverkan med det omgivande samhället. Samverkan kring VFU:n skapar kontinuerligt formella såväl som informella plattformar för återkoppling, inte minst vid återkommande handledarträffar. Lärosätet har hög flexibilitet och en möjlighet att snabbt möta förändringar i samhälle och arbetsliv. Statistik visar på studentrekrytering i huvudsak är regionalt förankrad. Därför samverkar vi också i hög utsträckning regionalt, främst med kommuner i Jönköpings län och i kranskommunerna i exempelvis Västra Götalandsregionen. Samverkan underlättar vår möjlighet att knyta och upprätthålla band med våra samarbetspartners inom VFU och förväntade avnämare. Vi bedömer att samverkan också har betydelse för studentens utbildningstid. Exempelvis har VFU-organisationen och kommunala VFU-samordnare sedan 2016 årligen anordnat en professionsdag i syfte att stärka samverkan mellan lärarutbildningen, skolhuvudman och yrkesverksamma lärare. Dagen riktar sig huvudsakligen till studenter men ger även lärarna viktig information från verksamheten. Formen är seminarier där särskilda förskole- och skolverksamheter informerar om sitt arbete. Tyvärr var studentdeltagandet lågt 2017 och professionsdagen ställdes in 2018.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Vi arbetar för att ämneslärarutbildningen till utformning och genomförande ska vara arrangerat på bästa möjliga sätt för studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Detta är en utmaning då lärare och utbildningsledning måste vara lyhörda för samtidens förändringar i arbetslivet samtidigt som gällande

regelverk och statliga beställningar måste tillgodoses. Svårigheter att vidta åtgärder för anpassningar gentemot förändringar i arbetslivet kan bero på organisatoriska förutsättningar, men även på examensordningens inramning av utbildningen. Ett exempel är de senaste årens ökade behov av och förväntningar på lärares kompetens att kunna möta nyanlända elever. De omfattande förändringar som yrkesutövningen idag innebär har medfört olika kompetensutvecklingsinsatser (från Skolverket) för yrkesverksamma lärare rörande mottagning av nyanlända elever, hur lärare kan arbeta med språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen och hur processer för interkulturell kommunikation kan läggas till grund för det didaktiska arbetet. Med en lärarutbildning från 2011 finns i examensordningen inga målbeskrivningar som explicit uttrycker kompetens avseende nyanlända elevers lärande, interkulturell pedagogik eller mångkultur. För att möta det förändrade arbetslivets behov försöker vi integrera detta förändrade kunskapsbehov inom ramen för föreliggande examensordning och med vissa möjligheter till reviderad utbildningsstruktur. Ett annat aktuellt exempel är förändrade förväntningar på ökad digitalisering med god media- och informationskompetens bland lärare. Därför har vi under 2018 genomfört en satsning på ett digitalt lärarlaboratorium som i huvudsak innebär att HLK uppgraderat sin utrustning för lärares och studenters utvecklade möjligheter att arbeta med digitala verktyg.

Det är en utmaning att utforma ämneslärarprogrammet så att studenten ges praktiska kunskaper och färdigheter som skolväsendet och arbetsgivare för närvarande efterfrågar i kombination med att ge redskap för kontinuerlig professionsutveckling. Exempelvis är det väsentligt att studenten studerar gällande styrdokument som läraren förväntas realisera i sin yrkesutövning, samtidigt måste studenten utveckla förståelse av styrdokumentens natur, hur skolväsendet regleras och reformeras. I annat fall föreligger risk att studenten blir svagt rustad för de ständiga förändringar som påverkar skolans kontextuella inramning, arbetslivets faktiska villkor och arbetsgivarens förväntningar. Dessutom har arbetslivet ökade förväntningar på lärares förmåga att bedriva systematiskt utvärderings- och utvecklingsarbete varför detta beaktas alltmer i utbildningen. Ett annat exempel är att programmets hållbarhetsbegrepp tidigare alltför ensidigt varit förknippat med den ekologiska dimensionen, men med en förändrad kursstruktur behandlas i högre grad social hållbarhet relaterad till läraryrket i ett föränderligt samhälle. Åtgärder som de nämnda anser vi visar på en beredskap för kursförändringar när förändringar så påkallar.

Programråd

Vid lärosätet har tidigare funnits ett programråd för lärarutbildningen i sin helhet, i vilket företrädare för arbetslivet ingått. Under hösten 2017 togs dock beslut om att inrätta programspecifika råd, vilka ger studenterna ett direkt möte med arbetslivet. Rådet ska: utveckla och driva frågor som berör programmets relevans för samhälle och yrkesliv nationellt och internationellt; fortlopande följa arbete med kurs- och programvärderingar samt föreslå åtgärder som dessa kan föranleda; fortlopande följa arbetet med alumnundersökningar samt föreslå åtgärder som dessa kan föranleda. I programrådet ingår nio ledamöter inklusive en ordförande. Av de ordinarie ledamöterna ska tre vara externa, tre studenter, två lärare med undervisning i programmet samt programansvarig. De externa ledamöterna utses av programansvarig med hänseende till varierade funktioner i arbetslivet, regional spridning och i beaktande av kön. Lärarna utses av kollegerna och studenterna väljs i sin tur av studentorganisationen LOK.

Alumnverksamhet

Regelbundna träffar med VFU-handledare ger en koppling till alumner som kan bidra med värdefull återkoppling till utbildningen. Alumnverksamhet inom lärarutbildningen har generellt sett varit tämligen utvecklad. Verksamheten förekommer i några av programmets kurser men utan systematik och progression. Vår ambition, uttryckt i HLK:s strategiska plan, är att under perioden 2018-2022 etablera och utveckla alumnverksamhet som utgår från varje programs olika karaktär och förutsättningar.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9 respektive gymnasieskolan

Avseende arbetsliv och samverkan har HLK valt att inte göra inriktningsspecifika lösningar på annat sätt än att studenter erbjuds för inriktningen relevant VFU.